

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

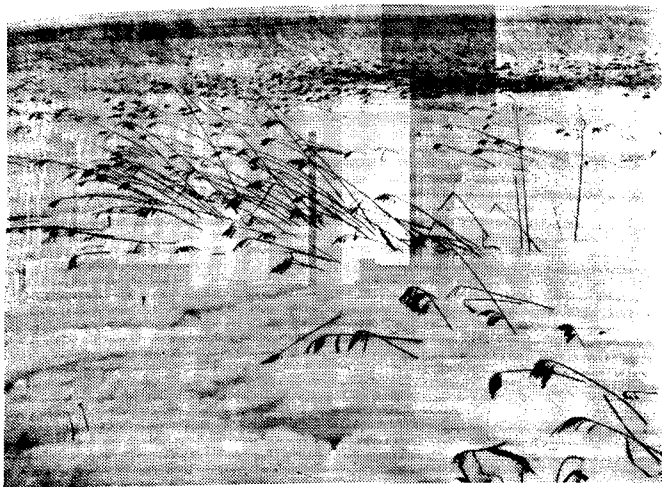
αντι i

Περίοδος Β', τεύχος 228 Παρασκευή 1 Απριλίου 1983

Δρχ. 50

τὸ ἀνθολόγιο

“Όταν κατέβουμε τῆ σκάλα, τί θὰ ποῦμε
στοὺς ἴσκιους πού θά μᾶς ὑποδεχοῦνε,
αὐστηροὶ γνῶριμοί, ἀόριστοι φίλοι,
μ’ ἓνα χαμόγελο στ’ ἀνύπαρκτά τους χεῖλη;

Τουλάχιστον δωπέρα εἴμαστε μόνοι,
περνάει ἡ μέρα μας, ἡ ἄλλη ξημερώνει,
καί μὲς στὰ μάτια μας διατηροῦμε ἀκόμα
κάτι πού δίνει στὰ πράγματα χρῶμα.

Ἄλλὰ ἐκεῖ κάτου τί νὰ ποῦμε, πῶ νὰ πᾶμε;
Ἀναγκαστικά ἓνας τὸν ἄλλο θὰ κοιτάμε,
μὲ κομμένα τὰ χέρια στοὺς ἀγκῶνες,
ἀσάλευτοι σὰν πρόσωπα σὲ εἰκόνες.

Ἄν ἔρθει κανεὶς τὴν πλάκα μας νὰ χτυπήσει,
θὰ φαντάζεται πῶς ἔχουμε ζήσει.

Ἄν πάρει ἓνα τριαντάφυλλο ἢ ἀφήσει χάμου,
τὸ τριαντάφυλλο θὰ ’ναι τῆς ἄμμου.

Κι ἂν ποτέ στὰ νύχια μας ἀνασηκωθοῦμε,
τίς βίβλες τοῦ Posilipo θὰ ἰδοῦμε,
Κύριε, Κύριε, καὶ τὸ τερραῖν τοῦ Παραδείσου
ὅπου θὰ παίξουν cricket οἱ ὀπαδοί Σου.

Κώστας Καρυωτάκης

Γ. ΑΡΑΓΗ: ΛΙΓΑ ΠΑΝΩ Σ’ ΕΝΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΟ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

Αν και το ποίημα αυτό αποτελεί μία ενότητα, όπως συμβαίνει μ’ όλα τα ποιήματα, θα ήθελα εδώ να πω λίγα για το τελευταίο του τετράστιχο μονάχα. Μ’ αυτόν τον τρόπο βέβαια το ξεχωρίζω, αλλά εξυπακούεται πως ὅ,τι αναφέρω παρακάτω προϋποθέτει το τετράστιχο μέσα στο ποίημα.

Δε θυμάμαι πότε πρωτοδιάβασα το συγκεκριμένο ποίημα του Καρυωτάκη, σίγουρα πριν από εικοσι χρόνια. Πάντως από αρκετά χρόνια, όταν το διαβάζω, αισθάνομαι αιφνιδιασμένος από το τελευταίο του τετράστιχο. Δε νομίζω ότι μπορώ να περιγράψω με ακρίβεια τι μου συμβαίνει. Πρόκειται για μια στιγμιαία αντίδραση που μόνο υστερόχρονα έχω ως ένα βαθμό τη δυνατότητα, αφού την ανακαλέσω, να πάρω θέση θεατή απέναντί της. Αλλά και πάλι είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αναλυθεί ὥστε να δοθεί με σαφήνεια η υφή της. Ας δοκιμάσω ὅσο γίνεται.

Διαβάζοντας ἀκόμη μια φορά το ποίημα γνωρίζω ἤδη το περιεχόμενό του. Γνωρίζω ἐπιπλέον τις αντιδράσεις που μου προκαλεῖ. Ὄταν λοιπὸν φτάνω στο τελευταίο του τετράστιχο ἔχω ὑπόψη μου ὅ,τι ξεχωριστό εκφράζει. Αλλά τα πράγματα δε δικαιώνουν τη λογική συνέχεια που θα περίμενε κανείς, γιατί δεν είναι τόσο η αίσθηση μιας επανάληψης που επικρατεῖ ὅσο η αίσθηση του αιφνιδιασμοῦ. Κάτι σαν μικρὴ δόση ἐνέργειας, που ἐκλύεται ἀπὸ τους στίχους, με βρίσκει κάπου ἀπροετοίμαστο καὶ με ξαφνιάζει. Είναι σαν ἓνα μικρὸ χτύπημα μέσα μου να πᾶει να με κάνει να χάσω την ἰσορροπία μου. Ὅ,τι ἤξερα γι’ αὐτοὺς τους στίχους ἐκλείπει στιγμιαία καὶ σχηματίζεται ἀπὸ την ἀρχὴ σα να τους διάβαζα τώρα πρώτη φορά. Η διαδικασία αὐτὴ δε μου είναι ἀγνωστὴ, ἀλλὰ κάθε φορά ἀφήνει την ἐντύπωση τῆς νέας. Νομίζω μάλιστα πως ἐνυπάρχει πάντοτε ἡ δυνατότητα τῆς διαφοροποίησης. Ὄταν τελικὰ διαβάσω τους στίχους καὶ μείνει ὁ ἀπόηχος ἀπὸ τὸ σύντομο γεγονός, ἔχω τὸ περιθώριο να συλλογιστῶ πάνω σ’ αὐτό. Οἱ σκέψεις ὁμως δεν προσδιορίζουν ἄμεσα τὸ γεγονός καὶ ἀπὸ την ἀποψη αὐτὴ μάλλον δεν ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία. Ἐτσι προτιμῶ να διατυπώσω ἐδῶ ἓνα ἐρώτημα που ἐπανέρχεται συχνὰ καὶ ἔχει στενὴ σχέση με την ἀντίδραση του αιφνιδιασμοῦ που προαναφέρα. Το ἐξῆς. Πῶς, ἀπὸ ποιους δρόμους, ἐφτάσε κάποιος, ἓνας νεοέλληνας τῆς δεκαετίας τοῦ ’20, να ἐκφραστῆ με τους συγκεκριμένους στίχους τόσο ρηξικέλευθα ὥστε να μας αιφνιδιάζει σήμερα ἐπαναληπτικά. Το ἐρώτημα θα μπορούσε βέβαια να ἐπεκταθεῖ καὶ σ’ ἄλλα κείμενα του Καρυωτάκη, καθὼς καὶ ἄλλων ποιητῶν. Αὐτὸ ὡστόσο δε μειώνει την ἀξία των στίχων ἀπὸ τους ὁποιους ὑπαγορεύτηκε.

Ἐχῶ τὴ γνώμη πως τα προηγούμενα συνδέονται ὡς ἓνα βαθμὸ με την αίσθηση του εἰρωνικῶ χάσματος την ὁποία υποβάλλει τὸ τετράστιχο για τὸ ὁποῖο μιλάω. Αν καὶ ἡ αίσθηση καθεαυτὴ δεν ἀναλύεται, τὸ σχετικὸ χάσμα εὐκόλα μπορεί κανεὶς να τὸ προσδιορίσει. Απὸ τους δύο πόλους του, τὸν ἓνα τὸν ἀποτελεῖ ὁ Κύριος με τους ὀπαδοὺς του καὶ τὸν ἄλλο αὐτὸς που μιλάει, ὁ ποιητὴς-μαζὶ με ἄλλους τῆς σειράς του. Μεταξὺ τους χωρίζονται ἀπὸ λευκὸ, δηλαδὴ ἀποξενωτικὸ, διάστημα. Την αίσθηση του εἰρωνικῶ χάσματος την υποβάλλουν ἀρχικὰ οἱ δύο πρώτοι στίχοι, «Κι ἂν ποτέ στὰ νύχια μας ἀνασηκωθοῦμε... θὰ ἰδοῦμε», καὶ την ὀλοκληρώνουν οἱ δύο ἐπόμενοι. Για τὸν ποιητὴ φαίνεται να ὑπάρχει ἡ δυνατότητα να ἀνήκει στους ὑψηλούς

του Κυρίου, αλλά όχι στους οπαδούς του. Ανάμεσα σ' αυτόν και στους οπαδούς του Κυρίου υπάρχει κάτι σαν απαγορευτικός φράχτης. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο την αίσθηση του χάσματος την υποβάλλουν οι ξένες λέξεις (*βίλες, Posilipo, terrain, cricket*) τις οποίες ο ποιητής χρησιμοποιεί μάλλον ειρωνικά. Για να υποδηλώσει δηλαδή διάσταση, απόσταση ανάμεσα στους μεν και στους δε.

Για το τι αντιπροσωπεύουν στην επίγεια ζωή ο Κύριος με τους οπαδούς του και ο ποιητής με τους ομοίους του, θα μπορούσαν να ειπωθούν πολλά. Θα ήταν δυνατό π.χ. να περναίς πώς ο Καρνωτάκης με το πρώτο υπονοεί τη «θείκη» εύνοια με την οποία περιβάλλεται η μεγαλοαστική τάξη. Ή ό,τι υπονοεί από το ένα μέρος την κορυφή σ' όλες τις μορφές της κι από τ' άλλο τη βάση στην οποία τοποθετούσε τον εαυτό του, κτλ. Αυτές τις εκδοχές το τετράστιχο δεν τις αρνείται, αλλά ούτε τις επικυρώνει οπωσδήποτε. Αν θέλουμε μάλιστα να μεινουμε κοντά στα πράγματα θα πρέπει να τις δεχτούμε σαν απόψεις εκείθεν του ποιήματος. Ό,τι προέχει μ' άλλα λόγια είναι η ίδια η αίσθηση του ειρωνικού χάσματος και η διαμαρτυρία του ποιητή που υποβόσκει. Σίγουρα ο ποιητής ξεκινούσε από ατομικά του βιώματα και όχι από γενικές ιδέες ή θεωρίες. Και το περισσότερο που θα 'λεγα είναι ότι ζώντας μέσα σ' ένα κόσμο με φυσικές και επίκτητες διακρίσεις δίχως ηθικό αντίκρισμα, τη στιγμή που νιώθει αδικαιώτη την ύπαρξή του εκφράζει τη διαμαρτυρία του έτσι που να παίρνει τη μορφή μιας έμμεσης καταγγελίας. «Κύριε, Κύριε... οί οπαδοί Σου», ενώ «'Αν έρθει κανείς τήν πλάκα μας νά χτυπήσει, θά φαντάζεται πώς έχουμε ζήσει». Αλλά κι αυτό είναι μια άποψη ανάμεσα σε τόσες άλλες που το ποίημα μας επιτρέπει να διατυπώνουμε χωρίς να τις προσυπογράψουμε.

● Η χρόνια αναγνώστριά μας Αντωνία Νικολάου μας γράφει, σχολιάζοντας τη νέα σειρά «Ανθολόγιο» και την πρώτη συνεργασία:

Αγαπητό Αντί,

Όταν η τιμή του τεύχους έχει φτάσει τις 50 δρχ., όλοι συνειδητοποιούμε πόσο πολύτιμος γίνεται ο χώρος του περιοδικού σας και πόσο προσεχτική πρέπει να είναι η επιλογή των κειμένων που δημοσιεύονται σ' αυτό.

Δεν ξέρω με τι κριτήρια γίνεται κάθε φορά αυτή η επιλογή, ωστόσο το πρώτο κείμενο της σειράς «το ανθολόγιο» δεν με πείθει καθόλου για τη σοβαρότητα και τη χρησιμότητα της σειράς. Αν και ενδιαφέρομαι πολύ για τον νεο-ελληνικό ποιητικό λόγο, πιστεύω πως αυτός ο σχολαστικός και υπερβολικά αναλυτικός τρόπος προσέγγισης του δεν είναι και ο ιδανικός για την προβολή του.

Θα 'πρεπε να είστε περισσότερο προσεχτικοί στο θέμα της διάθεσης πολύτιμου χώρου του περιοδικού σας (άλλωστε δυστυχώς διαθέτετε μόνο 54 σελίδες) σε συνεργάτες που δεν μπορούν να κατανοήσουν τι είναι αυτό που ενδιαφέρει το μέσο αναγνωστικό κοινό ενός πολιτικού περιοδικού. Ένα λογοτεχνικό κείμενο γνωρίζεται και αγαπιέται, όχι βέβαια μέσα από άχρηστες και λεπτομερειακές φιλολογικές αναλύσεις που μοιάζουν «ψιλοκοσκίνισμα». Ο κ. Κοπιδάκης, συντάκτης του άρθρου, θα μπορούσε να εκθέσει τις απόψεις του περί συζητήσεων, παρηχήσεων, προσωποποιήσεων και «... διάχυτης λιβιδώ» σε κάποιο ειδικό φιλολογικό περιοδικό ή μαθητικό αναγνωστάριο ή όπου αλλού νομίζει ότι αυτές ενδιαφέρουν.

Λυπάμαι που είμαι αναγκασμένη να κάνω αυτές τις ενοχλητικές παρατηρήσεις.

Μια χρόνια αναγνώστριά σας,
Αντωνία Νικολάου

● Το Αντί έθεσε υπόψη του συνεργάτη του την επιστολή της κ. Αντωνίας Νικολάου, και αυτός —φευ, αδιόρθωτος— απάντησε πάλι με παρηχήσεις από τον Σωζομένον και τον Καβάφη:

Ουκ έγνωσ

Για τες σχολαστικές μας αναλύσεις η άοικος έγραψεν Αντωνία «'Ανέγνωσ, έγνωσ, κατέγνωσ». Τάχατες μας εκμηδένισε με το κατέγνωσ της, η μονομερέστατη.

Τέτοιες σφιδάδες όμως πέρασι δεν έχουνε σε μας, τους απολιτικούς. «'Ανέγνωσ, άλλ' ουκ έγνωσ' εί γάρ έγνωσ, ούκ άν κατέγνωσ» απαντήσαμεν αμέσως.

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε όλόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ένδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά άποκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπειτε έσεις στόν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε και νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές και ξένες) και κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά άποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα όλόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει ύπεύθυνα γιά τήν ειδική - δική σας ένημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

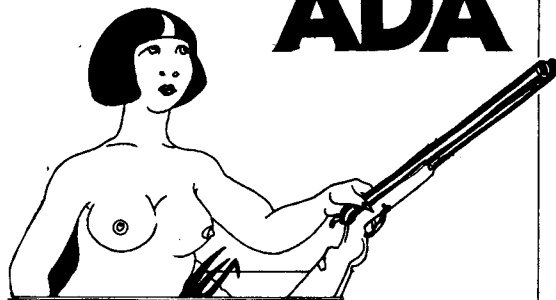
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ένα κόμικς άλμπουμ
ενος μεγάλου δημιουργού

altan

ADA

η στρόμητη κι αυθάδης (αν και λίγο χοντρή) πλούσια κληρονόμος Αδα ταξιδεύει στη ζούγκλα προς αναζήτηση απωλεσθέντα εξαδέλφου. Τι της επιφυλάσσει η άγνωστος Αφρική; Θ' απωλέσει άραγε ό,τι πολυτιμότερο διαθέτει; Θα επιστρέψει πλούσια και ηλιοκαμένη στη δοκιμαζόμενη απ' τον απαίσιο πόλεμο Αγγλία; Οι απαντήσεις (όπως και τα ερωτήματα) σχεδιασμένα απ' τον πιο σημαντικό ίσως παλό γελοιογράφο, σ' αυτή την πανέξυπνη σάτιρα που πρωτοδημοσιεύτηκε σε συνέχειες στη βαβέλ.

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

από τη
ΒΑΒΕΛ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68 ☎ 3645133